

Marek Tamm Foto: Scanpix

Marek Tamm: vestluskunsti väljakutsed

Zygmunt Bauman

Tallinnas, 19.–23. jaanuarini 2014

Zygmunt Bauman

Tallinnas, 19.–23. jaanuarini 2014

Läinud nädal pakkus unikaalse kogemuse lummapäevast mõtte- ja vestluskunstist. Kultuuriteaduste ja kunstide doktorikooli kutsel viibis Tallinnas üks tänapäeva tähtsamaid sotsiolooge, Leedsi ülikooli emeritprofessor Zygmunt Bauman. Tuleval aastal 90. sünnipäeva tähistav poola päritolu briti mõtleja pidas Tallinna Ülikoolis avaliku loengu, astus üles doktorantide töötoas ja pidas kirjanike liidu saalis avaliku kahekõne Rein Rauaga (seda saab vaadata ERRi kultuuriportaalist).

Need neli päeva Baumani seltsis olid väga õpetlikud ja elamuslikud. Tunnistada vahetult elavat algupärast mõtet, assisteerida selle sündi, näha selle mõju kuulajatele – kõik see ei jää millegi poolest alla õnnestunud lavastuse või kontserdi vaatamisele-kuulamisele. Sest Bauman on tõeline orkester või näitetrupp ühes isikus, sedalaadi karakter, kes väljaspool esinemissituatsiooni on pigem endasse tõmbunud, ent laval ärkab otsekui uuele elule, ilmselgelt nautides üllatuslikke küsimusi või mõtte ootamatuid keerdkäike.

Bauman on ühiskondlik mõtleja, kes tõepoolest elab oma kaasajale, kelle igapäevane mõttetöö on suunatud teda ümbritseva sotsiaalse tegelikkuse mõtestamisele. Seda mõtestamistööd on ta teinud üle poole sajandi ja kordagi pole olnud märgata, et see vaibuks, pigem võtab üha intensiivsemad tuured. Bauman on oma elu jooksul avaldanud pea 60 raamatut, neist 18 viimasel kümnel aastal, käsitledes oma uuemates teostes selliseid teemasid nagu hirmu, tarbimise, sotsiaalse ebavõrdsuse, kultuuri, hariduse jne rolli tänapäeva lääne ühiskondlikus situatsioonis, mida ta nimetab «vedelaks modernsuseks».

Baumani hoiak praegusaja maailma suhtes on selgelt kriitiline, ent mitte passeistliku hurjutamise mõttes, vaid pigem eritlevas tähenduses. Tema töid kannustab soov muuta mõistusega adutavaks see, kuhu me liigume, mis on parasjagu mängus olevad panused, millised võimalikud tulevikustsenaariumid. Tallinna esinemistes pakkus ta üheks meie kaasaja diagnoosiks välja mõiste «interregnum», see on omalaadi üleminekuperiood, kus vana ühiskondlik-poliitiline kord enam ei kehti, ent uues pole veel selgust. Üks interregnumi tunnuseid on poliitika ja võimu lahknemine, tänapäeva poliitika on Baumani hinnangul võimust tühjaks voolanud, võim on liikunud üleilmsetesse võrgustikesse ja kontsernidesse, jättes traditsioonilisele poliitikale vaid tühja vormi ja vanad harjumused.

Bauman on selgelt dialoogiinimene, kahekõne tähtsust inimelus toonitab ta paljudes oma raamatutes (mis on üha sagedamini ise dialoogi vormis), see motiiv läbis punase niidina tema esinemisi Tallinnaski. Dialoog on kohtumine endast erinevaga, kokkusaamine teisega, mis põhineb vestluskunsti reeglitel. Paraku on vestluskunst Baumani hinnangul kuhtumas, sest suhtlemine kolib üha enam veebi, kus kummitab oht neelduda kajakambritesse või peegelsaalidesse. Võõraga kohtumise asemel veedame üha enam aega omaenda peegelduste ja kajade seltsis.

Vestluskunsti võimalusi pärsivad omakorda kiirenev ühiskondlik tempo ja meedia dikteeritud reeglid. Ühel õhtul taksoga sööma sõites tõdes Bauman iroonilisel moel, et kui tänapäeval puhkeks Dreyfusi afäär ja Émile Zola kutsutaks telestuudiosse seda kommenteerima, siis ei lastaks tal öelda enam kui «Ma süüdistan!».

Autor: Marek Tamm Avaldatud: Teisipäev 28. jaanuar 2014 00:00

URL: <http://www.postimees.ee/2678420/marek-tamm-vestluskunsti-valjakutsed>